

Krasznahorkai László

LEFELÉ EGY ERDEI ÚTON

Nehezen ment bele a kulcs a zárba, ami még sosem fordult elő, de aztán valahogy beleerőltette, egyszerűen nem ment másképp, csak úgy, hogy erőlteti, gyújtást adott, indított, a motor beugrott, rükvercben kifordult a hegyi ösvényre, aztán már el is felejtette az egészet a kulccsal, még amikor manőverezett, az eszében volt, hogy ez talán nincs rendjén, hogy egy ilyen új autóban, mint ez, ilyen nehezen megy bele az indítókulcs a helyére, de amikor gördült lefelé a hegyi ösvényen, eltűnt még az emléke is a dolognak, még valami halvány foszlány sem maradt, és maradt a kettes, aztán pedig hármasba kapcsolt, amikor meg onnan elkezdett fölfelé kapaszkodni, hogy elérje a falu fölött húzódó országúti vonalat, az úton nem járt senki, még korán volt a turistáknak, a helybelieknek meg késő, fél kilenc lehetett, nem tudta pontosan, úgyhogy az autó órájára pillantott, nyolc perc múlva kilenc, ó, gondolta, akkor elég az andalgásból, és enyhén a gázra lépett, az erdő kétoldalt egybefonódó s egybefüggő lombosítort vont a város felé ereszkedő szerpentin fölé, csodálatos, gondolta, nézte a lombok közt átütő napsugarakat, ahogy a fény remegő foltjaival hintik be előtte s mögötte az országutat, csodálatos, gondolta, s szinte érezte a zöldnek a hajnalból még itt maradt illatát, s már annál a szakasznál járt, ahol az út vagy háromszáz méteren egyenesen, kanyar nélkül vezet lefelé, átadta magát az ereszkedés saját lendületének, gondolta, talán jól jönne most valami kis zene, s már nyúlt a rádió kapcsológombja után, de hirtelen észrevett maga előtt úgy száz-százötven méterre, tehát az egyenes szakasz felénél-kétharmadánál valamit, valami foltot az út közepén, összeráncolta a homlokát, erőltette a szemét, hogy minél előbb rájöjjön, mi az, egy elhajtott rongydarab vagy egy autoalkatrész, vagy mi? — pont úgy néz ki, mint egy állat, villant át az agyán, de nyilván tényleg valami rongyot dobtak ki, vagy pottyant le egy teherautóból, és olyan furcsán meggyűrődve ott maradt, de akkor már látta, hogy nemcsak az út közepén van valami, hanem attól balra is, az aszfalt szélén, lassan egészen előre dőlt, a kormányra, úgy nézte, de csak nem sikerült kivennie, mik azok, mindenesetre lassítani kezdett, hogy majd, ha elhajt ott, nehogy rájuk menjen, mert mégse lehet tudni, így történt, hogy csak egészen közélről volt képes azonosítani őket, s meglepetésében azonnal a fékre

taposott, mert nem hitt a szemének, mivel nemcsak úgy nézett ki az a valami ott, mint egy állat, hanem az is volt, egy fiatal kutya ült mozdulatlanul az út kellős közepén, a záróvonalon, egy egészen sovány, kopott szőrű, ártatlan képű eb, nézte, hogy ő az autóval közeledik, de legnagyobb megrökönyödésére nem azt tette, amit minden kutya ilyenkor, hogy elinal, vagy legalábbis leballag az árok szélére, hanem maradt ugyanott, az út közepén, ült nyugodtan a fenekére nehezedeve, s a hátát egyenesen tartva, kecsesen, büszkén, ami most aztán nem illett se hozzá, sem a helyzethez, amit láthatóan nem értett, ült nyugodtan, és ez a nyugalom, vagy ami ilyen ijesztően nyugodtnak mutatta, még ijesztőbb volt a szemében, mint maga a tény, hogy nem mozdul, teljesen érthetetlen volt, mi a csodát csinál itt, de akkor már egészen közel járt hozzá, és már látni lehetett, hogy a kutya nem is fog megmozdulni, ő csinálhat bármit a nagyautójával, ezt a kutyát sem ez az autó, de ez különösen nem érdekli, viszont akkor már oda is ért hozzá, és csak akkor ismerte fel, hogy a záróvonalon ücsörgő kölyökkutyától balra, az aszfalton egy másik kutya szétlapított teteme fekszik, elütötték, hasított bele, és görcsbe rándult a gyomra, a kocsni már odaért hozzájuk, de a halott kutya társa — mik voltak? barátok? — a záróvonalon meg sem rezzen, úgyhogy kénytelen volt egészen lassan, a másik oldalról, jobbról megkerülni őket, a jobb kerekekkel le is kellett hajtsa az aszfaltról, hogy elférjen, és éppen hogy elfért, de tényleg csak centiméterekre ment el még így is az egyenes háttal ücsörgő állattól, és belenézett az arcába, és bár ne tette volna, mert ez az állat most, ahogy ő a kocsijával óvatosan elhaladt mellette, lassan követte őt a tekintetével, és ez a tekintet szomorú volt, a kutya tekintetében nem volt semmi űzött riadalom, semmi vad harag, semmiféle hisztérikus bénultság, értetlen volt, és szomorú, és szomorúan nézett a mellette óvatosan elhaladó autó vezetőjére, de nem mozdukt, ült a záróvonalon, ült egy erdei út közepén, és az most mindegy, hogy Los Angelesből tizenöt vagy Kiotótól tizennyolc vagy Magyarországon, Budapesttől húsz kilométerre északi irányban, ült ott, nézett szomorúan, és őrizte a társát, és várta, hogy jön valaki, aki megérteti vele, mi történt, vagy egyszerűen csak ült ott, és várta, hogy a másik megmozduljon végre, és eltűnjenek mind a ketten erről az érthetetlen helyről.

Még csak néhány méterrel volt mögöttük, és azonnal meg akart állni, nem hagyhatom itt, gondolta, csak a lábait valamitől nem engedelmessékedtek, és nem azt tették, amit tenni megtehettek volna, a kocsni gurult

tovább, ő a tükörből nézte őket, a halottat, ahogy féloldalra dőlve fekszik, a bele kiontva az aszfalton, s mind a négy lába egymással párhuzamosan és mereven kinyújtva, nézte a tükörből, de a kölyöknek most már csak a hátát látta, az egyenesen tartott, törékeny hátát, ahogy rendíthetetlen mozdulatlansággal csak ül ott az út közepén továbbra is, mint akinek nagyon sok ideje van várni valamire, el fogják ütni, gondolta, meg kell állnom, gondolta, de a kocsni csak gurult tovább, két perc múlva kilenc, pillantott az órára, most mit csináljak, ha megállok, elkésem, tépelődött, miközben a lába már gázt adott, a kocsni felgyorsult, két perc alatt hogy érek le a városba, s már jött egyik kanyar a másik után, kigyózott vele az út, s már lent is volt a szerpentinről, egy perc múlva kilenc, nézett az órára, és a lába még jobban nyomta a gázt, egy pillanatra megint az eszébe jutott odafent a kölyök, ahogy őrizi a társát, de gyorsan elugrott a képről, egy percig csak a vezetésre figyelt, felgyorsított kilencvenre, szinte senki nem volt az úton továbbra sem, csak a távolban, elől, egy lassú jármű, egy Skoda, állapította meg, amint közelebb ért hozzá, egy régi Skoda, gondolta idegesen, mert az, amikor már meg akarta volna előzni, egészen lelassított, ami miatt aztán az ő lehetősége erősen lecsökkent, hogy egy közeledő kanyar előtt ezt még megtegye, de hát, csak nem várom meg, mérgeződött, míg ő ad valami lehetőséget, csak nem fogok itt kocogni egy régi Skoda mögött a kanyar után a városig, jól ismerte az utat, megtette már ezerszer, s tudta, hogy ha most nem, akkor egészen a várost jelző tábláig nemigen lesz módja, hogy itt hagyja, ezért aztán hirtelen a padlóig benyomta a gázpedált, hogy teljes sebességgel még a kanyar előtt elhúzzon mellette, amikor a Skoda váratlanul és lassan balra kezdett kanyarodni, őeléje, szinte egyszerre történt az egész, ő belenézett a tükörbe, jelzett, hogy előzni fog, balra húzta a kormányt, kiment a másik sávba, és előzésbe kezdett, az meg anélkül, hogy a tükörbe nézett volna, szintén balra fordította a kormányát, mert be akart kanyarodni valahová, vagy megfordulni, ki tudja, talán még a balra mutató index lámpája is villogni kezdett, de már sajnos csupán ekkor, ezzel a balra kanyarodással egy időben, csak akkor már persze késő volt, minden késő volt, és ő hiába fékezett teljes erővel, a Skoda a maga lassú sebessége miatt szinte keresztben állt az úton, mintha kimerevedett volna a kép, se kikerülni, sem lefékezni nem lehetett, így hát nem volt erő, ami megakadályozhatta volna, és belerohant.

Egy katasztrófa bekövetkezésének előre nem látható volta nem azt jelenti, hogy minden zuhan szabadon a sötét, véletlen pusztulásig, ha-

nem hogy mindennek, még egy katasztrófának is van egy villanásnyi szerkezete — egy szerkezet, mely azonban mérhetetlenül, felfoghatatlanul, őrlítő mód bonyolult, vagy másképp fogalmazva: amelynek az úgynevezett bonyolultsági foka egy olyan képlettel volna csak kifejezhető, melyet felfedezni éppoly lehetetlennek látszik, mint amennyire itt volna már rá lassan az idő, mert a körülmények világának közömbös, pokoli teljességében a szándék előzményeinek teljes univerzumából áll, mert a szándékból áll, mert az időpont önkéntelen megválasztásából áll, mert abból áll, hogy a kulcs nehezen megy bele a zárba, hogy nem hármásban, majd utána kettesben, hanem kettesben, és utána hármásban vezetünk lefelé, aztán fel egy falu fölött húzódó országútig, mert az előttünk álló távolság alagúthosszából áll, mert egy lombosodó zöldjének itt maradt hajnali illatából, egy kutya halálos történetéből, egy balra kanyarodás hibás végrehajtásából áll, azaz mulasztásból, mulasztásból és mulasztásból, a mulasztás mérhetetlenül, felfoghatatlanul, őrlítően, mert kihívó mód bonyolult, már nem is az Istentől, és már nem is az ördögtől való lényegéből, melyre rálátni nem adatott meg nekünk, és nem is fog megadatni soha, mert csak azután következik, hogy elköveztük.

Jelenkor, 2008/4.

(Krasznahorkai László 1954-ben született Gyulán. Prózát és esszét ír. József Attila- és Kossuth-díjas.)